

MAGDALENA STAWOWIAK

PÓŻNOGOTYCKI DREWNIANY *OGROJEC* W KOŚCIELE WSZYSTKICH ŚWIĘTYCH W PTASZKOWEJ – DOMNIEMANE DZIEŁO WITA STWOSZA*

W roku 2002 przystąpiono do konserwacji późnogotyckiego drewnianego reliefu z kościoła p.w. Wszystkich Świętych w Ptaszkowej, przedstawiającego modlącego się w Ogrodzie Oliwnym Chrystusa, któremu towarzyszą dwaj śpiący apostołowie, św. Piotr i Jan (il. 1)¹. *Ogrojec*, nie zachowany w całości, umieszczony był w niszy na zewnętrznej ścianie prezbiterium, na tle wykonanego przez Józefa Dutkiewicza w roku 1932, dopełniającego go tematycznie malowidła z aniołem, do którego zwraca się Chrystus, i Judaszem wkraczającym z grupą siepaczy do Getsemani. Relief, pokryty w latach trzydziestych wieku XX grubą warstwą zaprawy zniekształcającej formę rzeźbiarską, a ostatnio również nieprofesjonalną polichromią, rodził duże oczekiwania badawcze: historyczne i konserwatorskie. Już pierwsze odkrytki ujawniły znakomity warsztat dzieła (il. 2, 3, 4). Pozwoliły na wysunięcie hipotezy o wykonaniu rzeźby przez Wita Stwosza. Jej sformułowanie na początku prac określiło kierunek i zakres konserwacji estetycznej² oraz skupiło badania na analizie stylu reliefu i analizie po-

równawczej z dziełami Mistrza z okresu krakowskiego i norymberskiego.

Jako pierwszy zauważył *Ogrojec* Józef Łepkowski w roku 1851, odnotowując, jak przytoczył w swych rękopisach Stanisław Tomkowicz: „Rzeźbę na zewnątrz prezbiterium za wielkim ołtarzem: *Ogrojec*, rzeźba całkowita, zupełna kopia naszego *Ogrojca*, też z XV w.”³. Dostrzegł więc, jak możemy się domyślać, podobieństwo do krakowskiego *Ogrojca* Stwosza, znajdującego się wówczas na fasadzie domu przy pl. Mariackim⁴. W roku 1889 do Ptaszkowej dotarli Stanisław Wyspiański i Józef Mehoffer. Młodzi artyści, uczniowie Szkoły Sztuk Pięknych w Krakowie, od 25 lipca do 11 sierpnia uczestniczyli w prowadzonej przez prof. Władysława Łuszczkiewicza wycieczce naukowej do Nowego Sącza i jego okolic oraz Biecza i okęgu, której celem było poznanie i inwentaryzowanie zabytków sztuki. Po oficjalnym zakończeniu wyprawy i rozstaniu się w Bobowej profesora z grupą, Wyspiański i Mehoffer samodzielnie kontynuowali artystyczno-naukową wędrówkę. Wy-

* Pragnę podziękować Prof. Jerzemu Gadomskiemu za cenę uwagi, wielką życzliwość i poparcie kierunku poszukiwań badawczych.

¹ Konserwację przeprowadził Stanisław Stawowiak, który jest także autorem fotografii zamieszczonych w niniejszym artykule, jeżeli w podpisie nie zaznaczono inaczej. Autorka artykułu obserwowała i współdokumentowała wszystkie jej etapy, por. M. Stawowiak i S. Stawowiak, *Dokumentacja prac konserwatorskich*, Nowy Sącz 2003 (maszynopisy w archiwach: Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Krakowie, Delegatura w Nowym Sączu, Kurii Diecezjalnej w Tarnowie, Parafii p.w. Imienia Marii Panny w Ptaszkowej przy kościele p.w. Wszystkich Świętych).

² W pracach komisji konserwatorskich brali udział: prof. Zofia Medwecka, prof. Jerzy Gadomski, ks. dr Władysław Szczepak, ks. mgr Józef Kmak, mgr Barbara Skuza, mgr Maria Manna, mgr Ewa Adryan-Mucha, mgr Magdalena Stawowiak, mgr Stanisław Stawowiak. Badania chemiczne i analizy stratygraficzne wykonała dr Maria Rogóż.

³ Cytat z Łepkowskiego, za Tomkowiczem, przytacza H. Małkiewiczówna, *O gotyckich tryptykach z kościoła w Ptaszkowej* (maszynopis), przyp. 54.

⁴ A. M. Olszewski, *Kamienna płaskorzeźba *Ogrojca* z pl. Mariackiego w Krakowie* [w:] *Wit Stosz. Studia o sztuce i recepcji*, red. A. S. Labuda, Warszawa–Poznań 1986, s. 87.